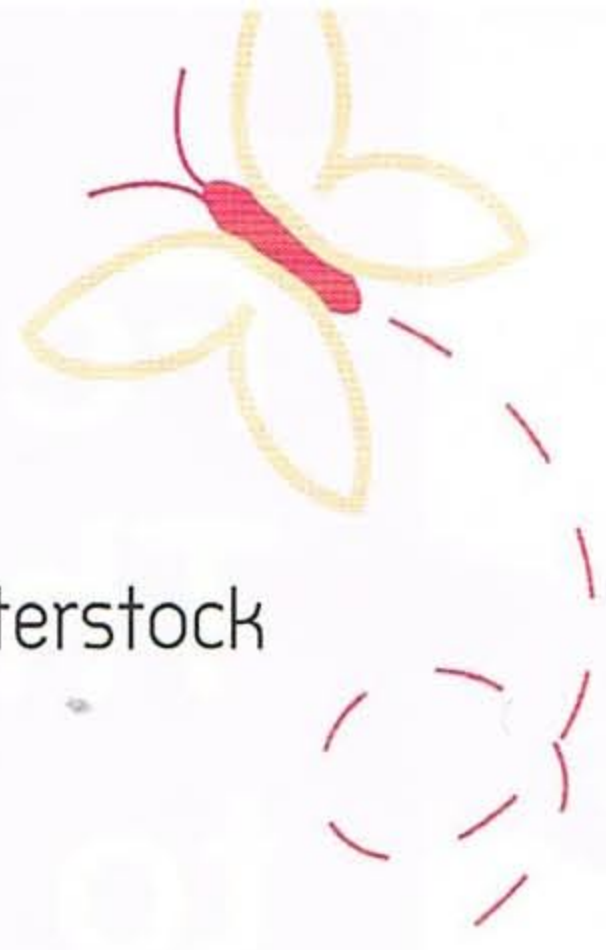

เรื่อง : น.สพ.กมล ภาคย์ประเสริฐ
ภาพ : น.สพ.กมล ภาคย์ประเสริฐ, Shutterstock
วาดภาพประกอบโดย : กรกนก เสมาชัย

พจนานุกรม ภาษาเหมียว

Here
Kitty!

ภาษาพูด

สำหรับคนรักแมว คงไม่มีอะไร
ที่สุขใจไปกว่าการได้เล่นกับแมว หรือ
ดูแมวที่เลีย爪ไว้เล่นด้วยกัน แต่เคย
สงสัยกันไหมครับว่าแมวที่บ้าน
ตอนนี้เขาคูยอะไรกันอยู่ การสื่อสาร
ของแมวหลักๆ มี 3 ทาง คือ
การสื่อสารด้วยเสียง ภาษาท่าทาง
และการทำเครื่องหมายด้วยกลิ่น
หรือรอยข่วน ภาษาเหล่านี้ส่วนใหญ่
ใช้ในการสื่อสารกับแมวด้วยกัน
จึงมีปัญหาเสมอๆ เวลาที่แมวต้อง
สื่อสารกับคนหรือสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น
ในบ้าน มาศึกษาภาษาแมวเบื้องต้น
กันดีกว่าครับ แล้วจะรู้ว่าไม่ใช่
เรื่องยากเลยที่เราจะแอบฟังแมว
คุยกัน ^^

แมวส่งเสียงได้ประมาณ 23 แบบ โดยอาศัยการควบคุม
กล่องเสียงและคอทำให้แต่ละเสียงมีความแตกต่างกัน (ต่างจากคน
ที่ใช้ปากและลิ้น) ระยะในการสื่อสารด้วยเสียงโดยมากจะอยู่ในระยะ
ไม่เกิน 8 ฟุต โดยเฉพาะในกรณีที่แม্বর้องเรียกคนเพราะเป็นระยะที่
แมวมั่นใจว่าคนจะได้ยิน เนื่องจากภาษาพูดเป็นอะไรที่บรรยายยากในบทความ ขอยกตัวอย่าง
แค่เสียงหลักๆ ที่ได้ยินกันบ่อยๆ นะครับ

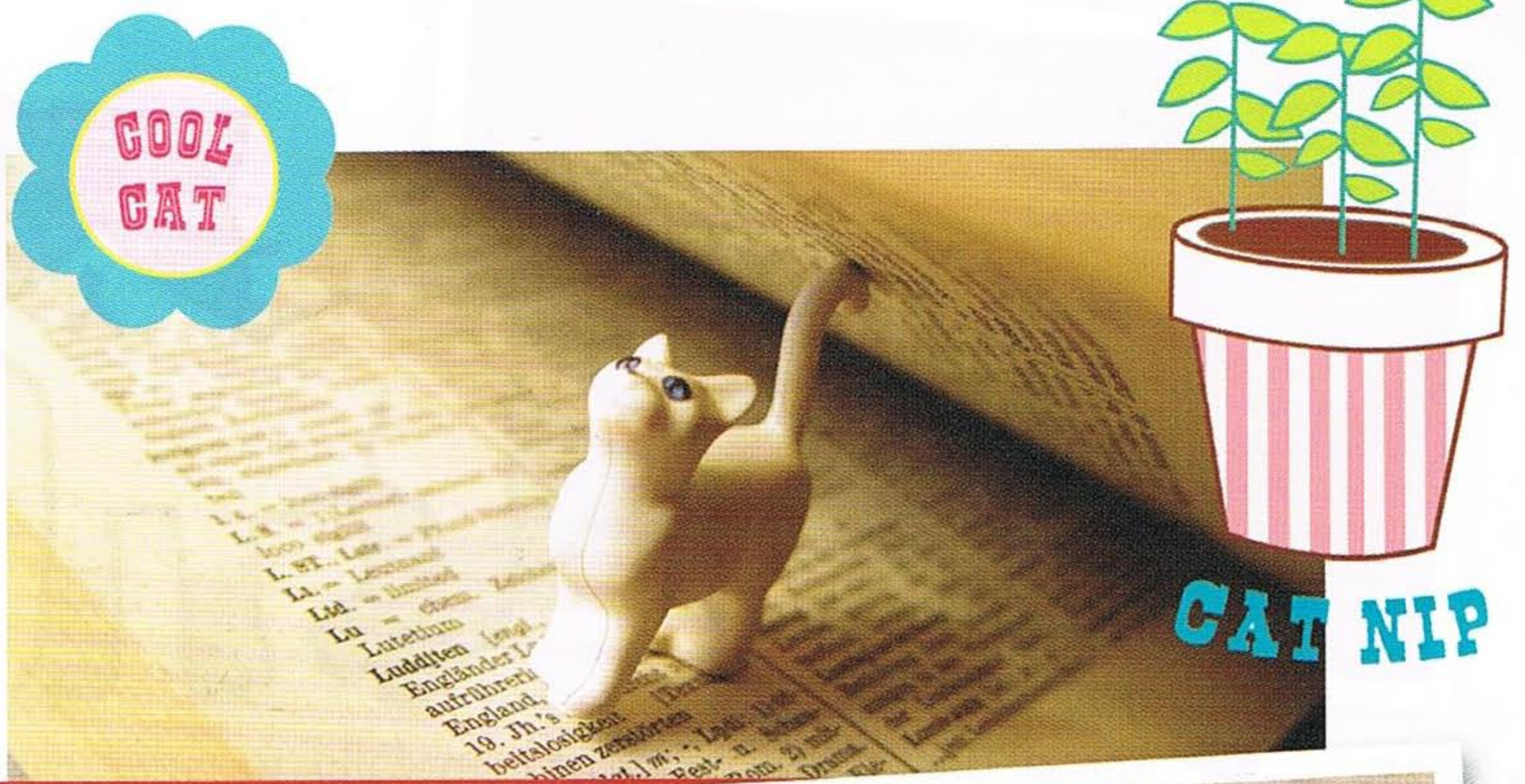
 เสียงคราง (PURR) เสียงสั่นในคอ โดยที่ปากปิดสนิท ลูกแมวเริ่มส่งเสียงนี้เป็นตั้งแต่อายุแค่
2 วัน ซึ่งสื่อได้หลายความหมาย เช่น อยากให้แม่แมวมาดูแล ในแมวโตมักส่งเสียงนี้เวลาที่มีความสุข
เมื่อเจอกับเจ้าของหรือแมวตัวอื่นที่เป็นมิตร โดยบางตัวอาจแสดงอาการกลิ้งไปมาหรือเอาคางมาถู
ขณะที่ส่งเสียง ในทางตรงกันข้ามแมวที่บาดเจ็บหรือป่วยหนักมากๆ อาจส่งเสียงครางแบบนี้ได้เช่นกัน
แต่ลักษณะของเสียงจะยาวและต่อเนื่องมากกว่าปกติ

 เหมียว (MEOW) แมวจะเปิดปากเพื่อส่งเสียงและค่อยๆ ปิดปากลง สังเกตกันไหมครับว่า
แมวส่วนมากมักใช้เสียงนี้เวลาจะคุยกับคนเท่านั้น น้อยครั้งมากที่แมวจะร้องเสียงนี้เพื่อสื่อสารกับแมว
ด้วยกัน เพราะภาษานี้บรรพบุรุษของแมวเริ่มเรียนรู้ที่จะออกเสียงตอนที่เริ่มมาอาศัยอยู่กับคน
เป้าหมายหลักของการส่งเสียง คือ อยากให้คนมาสนใจ อยากให้เล่นด้วย หรือต้องการขออาหาร
เวลาที่อยากรู้ว่าแมวจะสื่อความหมายไหนคงต้องดูภาษาท่าทางและสถานการณ์ขณะนั้นประกอบครับ

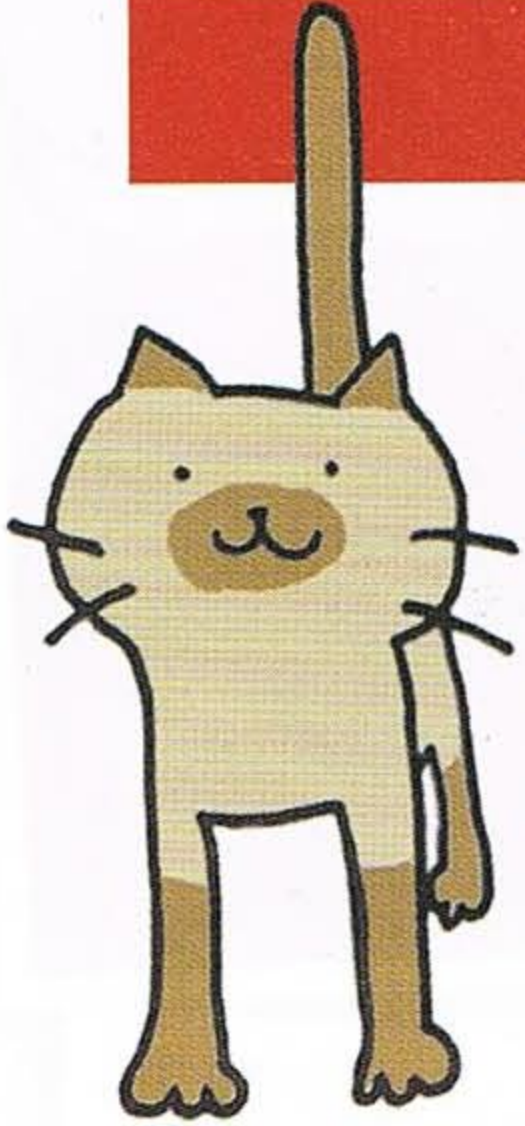

คำราม (GROWL) เสียงที่เปล่งออกมาขณะที่แมวเปิดปากค้างไว้ โดยใช้ระดับเสียงต่ำ แม่แมวมักส่งเสียงนี้เป็นสัญญาณเตือนให้ลูกหาที่หลบภัย เมื่อมีอันตราย เสียงนี้มักใช้เพื่อแสดงความก้าวร้าวใส่แมวตัวอื่น ก่อนที่แมวทั้งสองจะต่อสู้กัน

ขู่ฟ่อ (HISS) เสียงพ่นลมแรงๆ ออกจากปากที่เปิดไว้เล็กน้อย แมวมักส่งเสียงนี้เวลาที่รู้สึกตกใจ รู้สึกกลัว หรือเมื่อต้องป้องกันตัวเองยามมีศัตรูมา ลูกแมวเรียนรู้ที่จะส่งเสียงนี้ได้ตั้งแต่ก่อนที่จะลืมตา

ภาษาท่าทาง

แมวเป็นสัตว์ที่สื่อสารไม่เก่ง เพราะมีลักษณะนิสัยชอบอยู่ลำพัง ความจำเป็นในการสื่อสารจึงน้อย และแมวแต่ละตัวมีลักษณะนิสัยเฉพาะตัวค่อนข้างสูง ภาษาท่าทางของแมวที่เราเห็นบางครั้งจึงเป็นภาษาที่ใช้เฉพาะในกลุ่มแมวที่เลี้ยงอยู่ร่วมกันในบ้านเท่านั้น การอ่านภาษาท่าทางจำเป็นต้องสังเกตสีหน้า ใบหู หาง และลำตัวประกอบมาดูภาษาแมวหลักๆ 7 คำ ที่เจ้าของควรรู้จักดีกว่าครับ

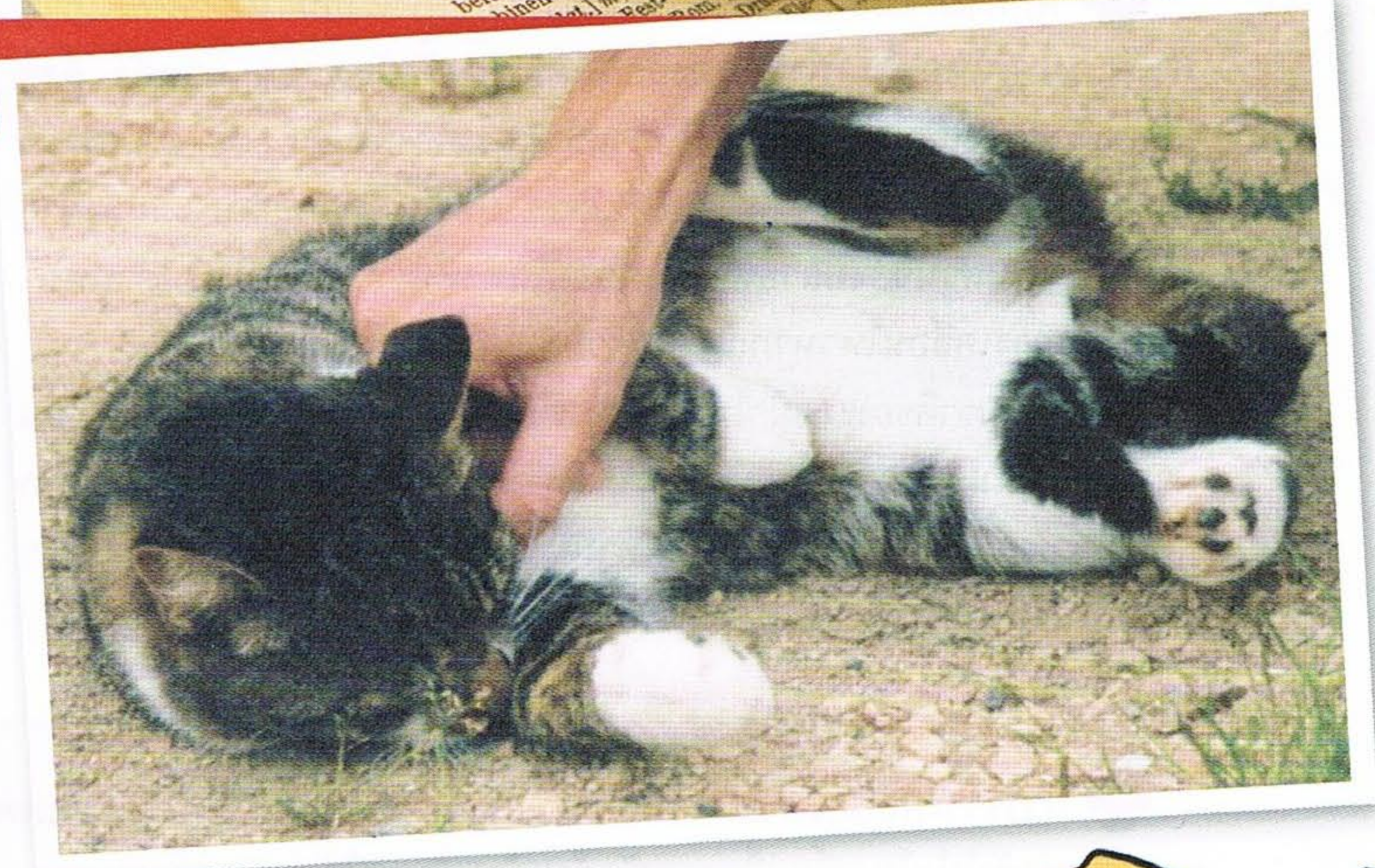

ทักทาย (คน) แมวมักแสดงท่านี้กับเจ้าของ โดยยกหางตั้งตรง ซึ่งแสดงถึงความเป็นมิตร เหยียดตัวขึ้นโดยยกขาหลังเล็กน้อย จากนั้นจะเอาจมูกไปแตะเบาๆ ที่มือหรือที่ขา แล้วเริ่มเอาหน้าไปถู แมวบางตัวอาจเอาตัวไปถูเจ้าของตั้งแต่หัวจนถึงปลายหาง หากเจ้าของเริ่มให้ความสนใจและเอามือมาลูบตบ แมวจะดันบริเวณนั้นให้ชิดมือคนมากขึ้นทันที เช่น หากเจ้าของลูบที่สะโพกหรือโคนหางแมวมักเหยียดขาหลังขึ้น หรือหากเจ้าของลูบบริเวณคอ แมวมักย่อขาหน้าและหันหน้าไปด้านข้างเพื่อดันส่วนคอชิดกับมือเจ้าของมากขึ้น

ทักทาย (แมว) ท่าทางจะคล้ายกันคือยกหางและเหยียดตัว เมื่อเข้ามาใกล้ แมวทั้งสองจะเริ่มเอาจมูกมาแตะกันเพื่อดมกลิ่น แล้วไล่ดมไปบริเวณใบหน้า เอาหน้าถูกันเล็กน้อย อาจไล่ไปจนถึงบริเวณไหล่แล้วหยุดลงแถวๆ ลำตัว หลังจากนั้นอาจนั่งอยู่ข้างๆ กัน แล้วเลียแต่งตัวให้อีกฝ่าย หรืออาจจะเดินจากกันไป

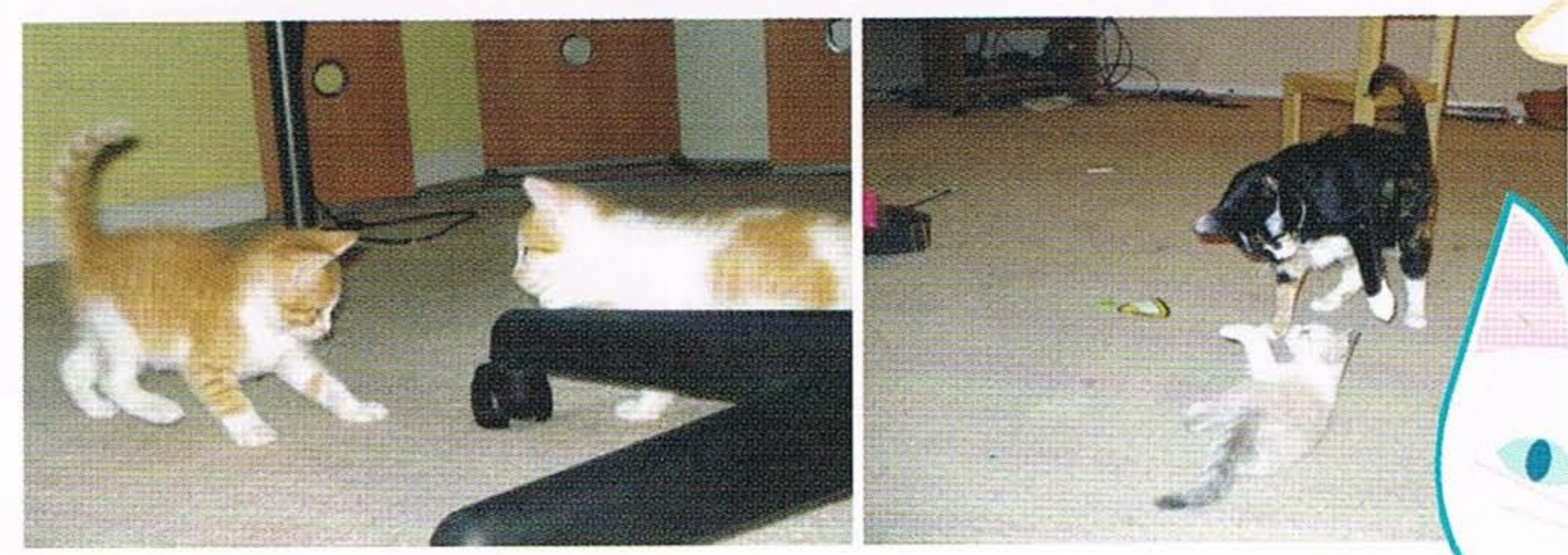
อย่างสงบ ระดับการทักทายในแมวมีแค่แบบเดียวแหละครับ คือ ถ้ารู้สึกคุ้นเคยก็ทัก ไม่รู้สึกสนิทใจก็เดินผ่านไปเฉยๆ จะต่างจากในสุนัขที่มีการทักทายแบบนบเนียน หรือแบบมั่นใจในตัวเอง ขึ้นอยู่กับว่าสุนัขฝ่ายตรงข้ามอยู่ในสถานะที่เหนือกว่าตัวเองหรือไม่

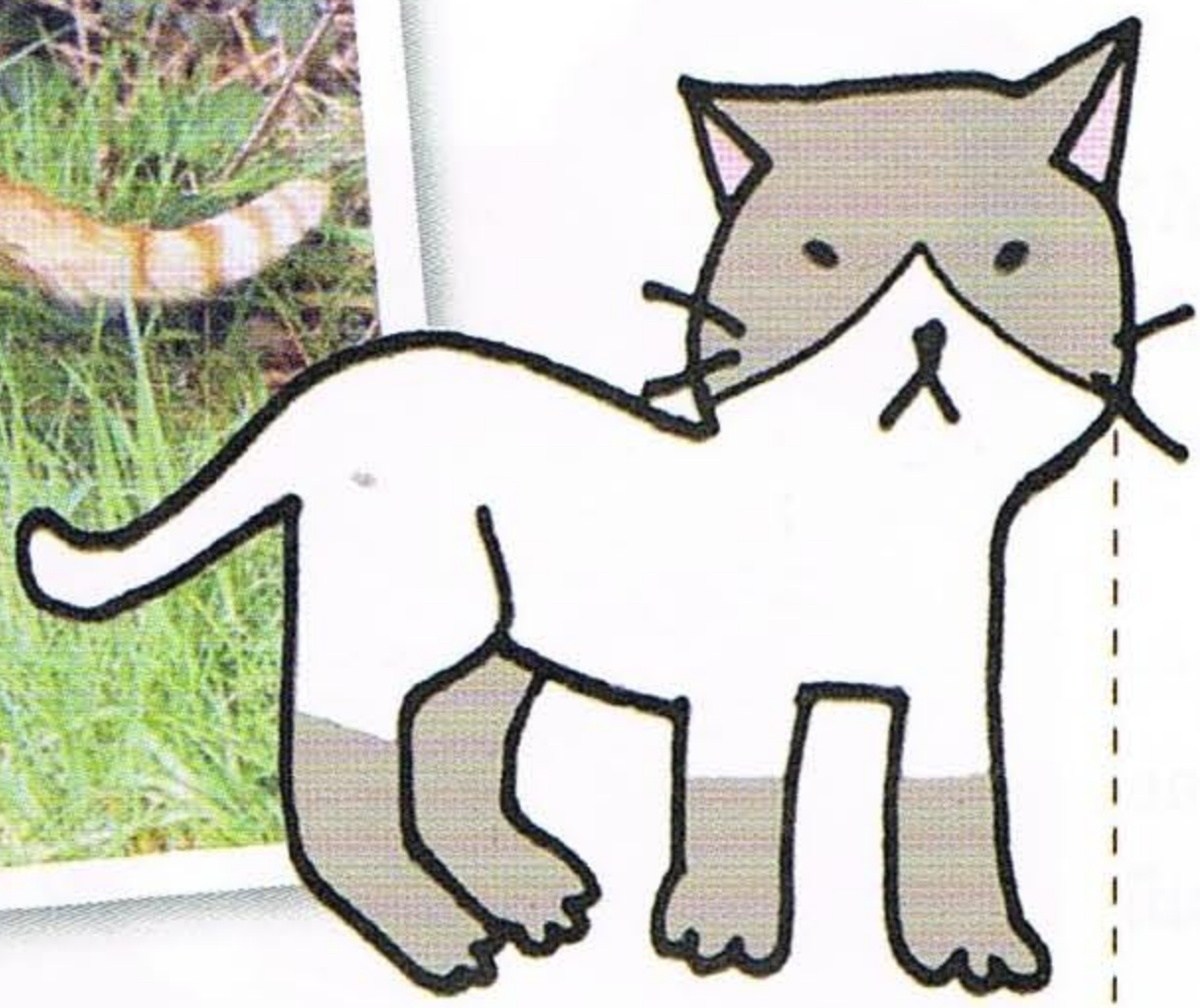

ชวนเล่น (คน) แมวมักหงายท้องเอาหลังลง เปิดส่วนท้องให้เห็น งอขาหน้า ส่วนขาหลังเหยียดออก ถ้าเจ้าของเอามือเข้ามาเล่นด้วย แมวอาจใช้ขาหน้ามาแตะภูเขาโดยที่เก็บเล็บ แมวมักทำท่านี้เวลาที่ต้องการชวนให้คนมาเล่นด้วย หรือเรียกกร้องความสนใจเท่านั้น โดยจะไม่ใช้ท่านี้กับแมวด้วยกัน อย่าสับสนกับท่าแบบเดียวกันนี้ในสุนัขที่หมายถึงการยอมแพ้หรือยอมจำนน เพราะสำหรับแมวคือการชวนเล่นเท่านั้นครับ

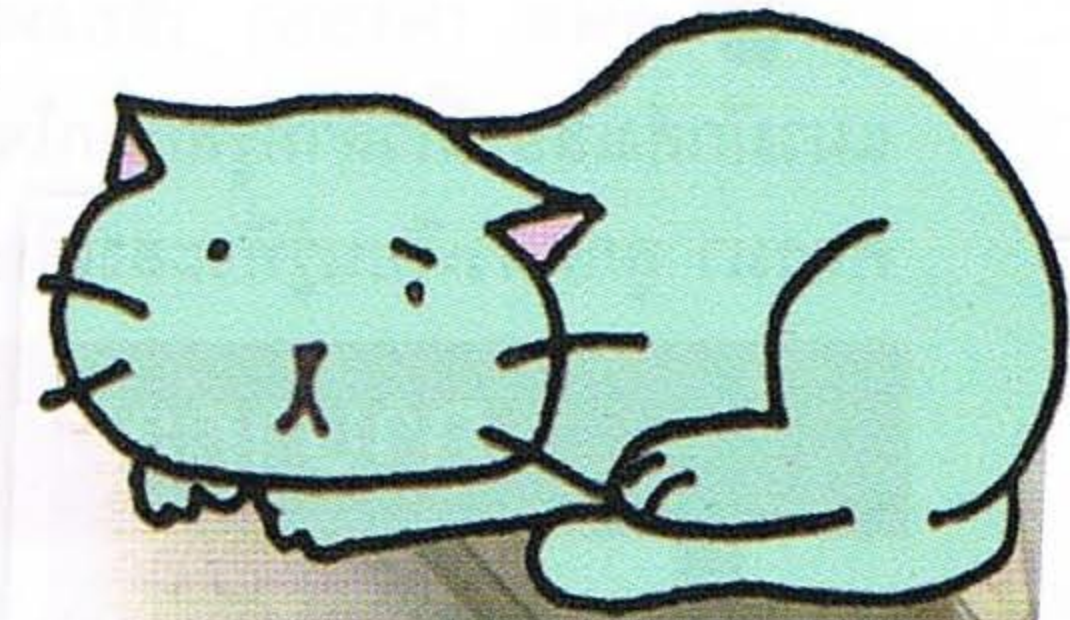

ชวนเล่น (แมว) โดยพื้นฐานแมวเป็นสัตว์ที่ชอบเล่นคนเดียว จึงไม่แปลกใจหากเห็นแมวบางตัว โดยเฉพาะลูกแมว ชอบเดินสำรวจ ปีนป่ายหรือกระโดดไปทั่วโดยเฉพาะเมื่อมีเครื่องเรือนหรือของเล่นชิ้นใหม่เข้ามาในบ้าน แมวโตบางตัวชอบเล่นกับตุ๊กตาหรือของเล่นที่แขวนไว้โดยลำพัง แต่สำหรับแมวที่เลี้ยงด้วยกันมาตั้งแต่เล็กๆ บางครั้งก็ต้องการชวนแมวที่เป็นเพื่อนให้มาเล่นไล่จับกัน โดยจะหันตัวเอียงเดินหรือกระโดดเอาด้านข้างเข้าหาแมวอีกตัว ไม่เดินพุ่งเข้าไปตรงๆ เพื่อแสดงความเป็นมิตร หูหันไปทางด้านหน้า งอหลังเล็กน้อย ยกหางขึ้นจนบางครั้งหางดูเหมือนรูปตัว U ค่ะ หากแมวตื่นตัวมาก จะพบว่าหางบิดไปบิดมา หรือหางตั้งโค้งเข้าหาตัว และม่านตาขยาย

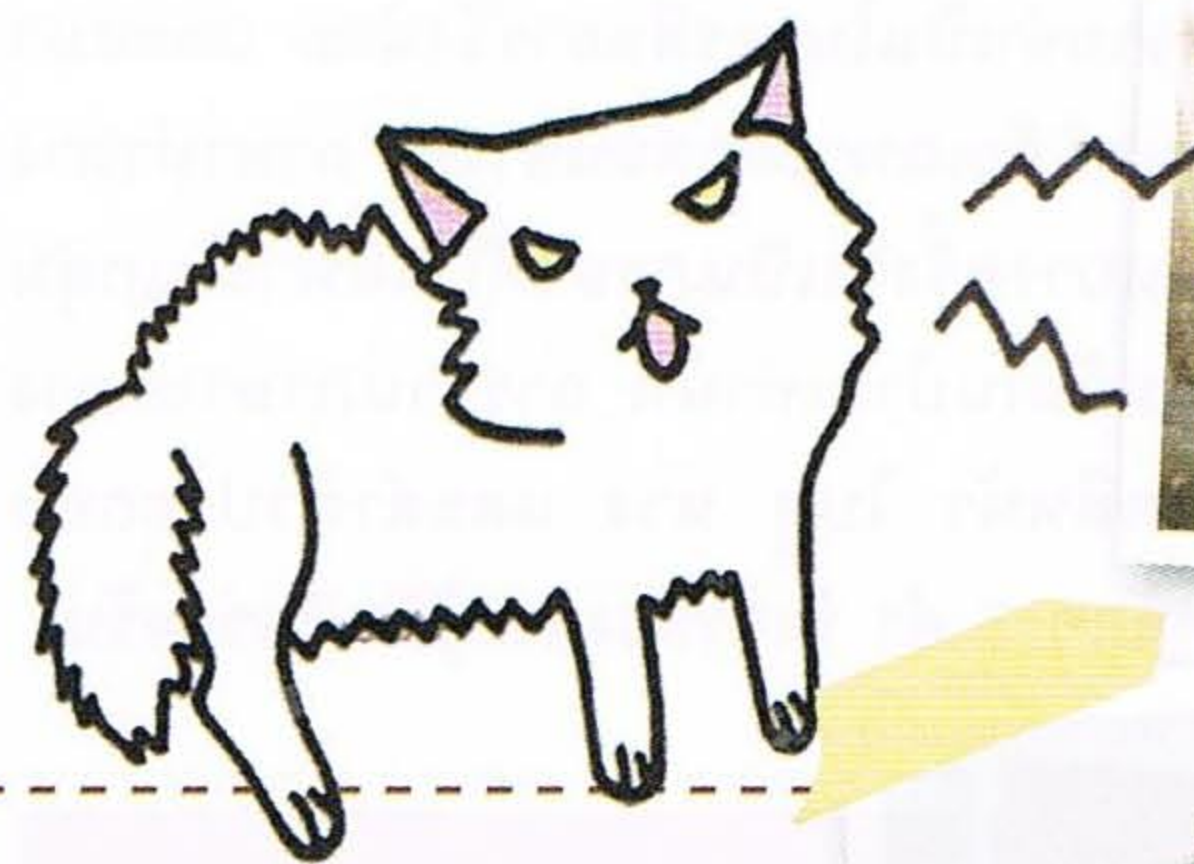

กลัว เมื่อเจอกับคนแปลกหน้าหรือสัตว์ที่ไม่คุ้นเคย สุนัขที่กลัว อาจหยุดดูท่าที่สั๊กพัก แต่สำหรับแมวเมื่อเริ่มรู้สึกกลัวหรือไม่ปลอดภัย มักเลือกที่จะหนีในทันที ในบางสถานการณ์ที่อยู่ในกรงหรือมุมอับ ไม่สามารถหนีได้ แมวจะแสดงอาการกลัวให้เห็นโดยหมอบลง ขดตัวให้เล็ก เพื่อไม่ให้ศัตรูมองเห็น ก้มหัวลงต่ำ แล้วเก็บขาหน้าไว้ใต้ลำตัว ถ้าดูสีหน้า จะพบว่ามันตาขยาย หูจะหันไปหา สิ่งที่กลัวเพื่อคอยฟังความเคลื่อนไหว แต่ถ้าหูเริ่มลูไปทางด้านหลังเมื่อไหร่ ต้องระวังไว้จะครับ เพราะหมายถึง แมวเตรียมพร้อมที่จะตอบโต้แล้ว

คุกคาม เมื่อแมวต้องการที่จะคุกคามแมวตัวอื่น แมวจะพยายาม ทำตัวเองให้ดูใหญ่ขึ้น ท่าที่แสดงออก คือ ขนตั้งชันตลอดแนวหลัง ดึงหู มาทางด้านหลังเล็กน้อยโดยเบี่ยงไปด้านข้าง หนวดพับไปด้านหน้า ตาจ้องมอง ไปยังคู่ต่อสู้ หรือมันตา ลดหางลงต่ำและชี้ไปที่พื้น โดยพาดทางขึ้นลงซ้ำๆ โดยเฉพาะในส่วนของปลายหาง แมวอยู่ในท่าที่พร้อมจะพุ่งตัวไปด้านหน้า เพื่อขวางการเคลื่อนไหวหากแมวอีกตัวขยับ

ธรรมชาติของแมวมักไม่หิวอาหาร หวงของเล่น หรือหวงพื้นที่พักผ่อน มากเท่าสุนัข และก่อนต่อสู้ก็มักจะทำการขู่ก่อน การต่อสู้กันจึงเป็นทางเลือก สุดท้ายเวลาที่แมวอีกตัวไม่ยอมหนีเท่านั้น โดยแมวจะย่อตัว เคลื่อนไหวซ้ำๆ โค้งหลังลงต่ำและเกร็งสองขาหลังเพื่อเตรียมกระโจนใส่

ก้าวร้าวเพื่อป้องกันตัว เมื่อความกลัวมากถึงจุดหนึ่งแมวก็น่าจะเริ่มเตรียมตัวสู้เพื่อป้องกันตัว โดยจะ พยายามทำตัวให้ดูใหญ่ขึ้น เริ่มจากหันด้านข้างเข้าหา โค้งหลัง พองขนออก และหางอาจตั้งขึ้นหรือโค้งลงก็ได้ ขนที่หางจะพองเหมือนแปรงล้างขวด อาการที่แสดงออกทางสีหน้า คือ หูและหนวดลูไปทางด้านหลัง ยกมุมปากขึ้นเผยให้เห็นฟัน มันตาเบิกกว้าง ย่นจมูก พร้อมกับส่งเสียงขู่พ้อ ปากอาจเปิดเล็กน้อยและ เตรียมพร้อมจะกัด หากเป็นการป้องกันตัวในการต่อสู้ระหว่างแมวด้วยกันแมวอาจนอนหงายท้องเหยียดขา ทั้ง 4 ข้างและกางเล็บเพื่อพร้อมจะตะกุกแมวที่บุกเข้ามา

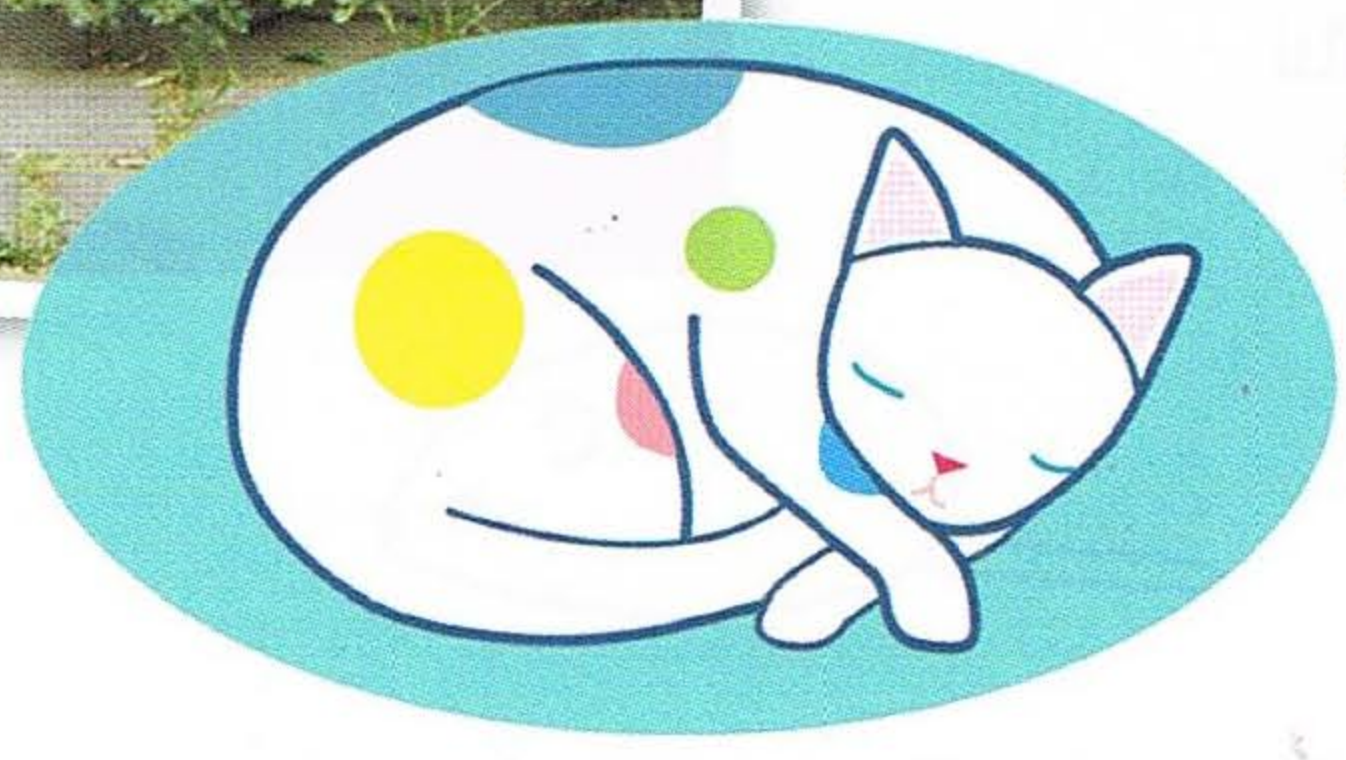
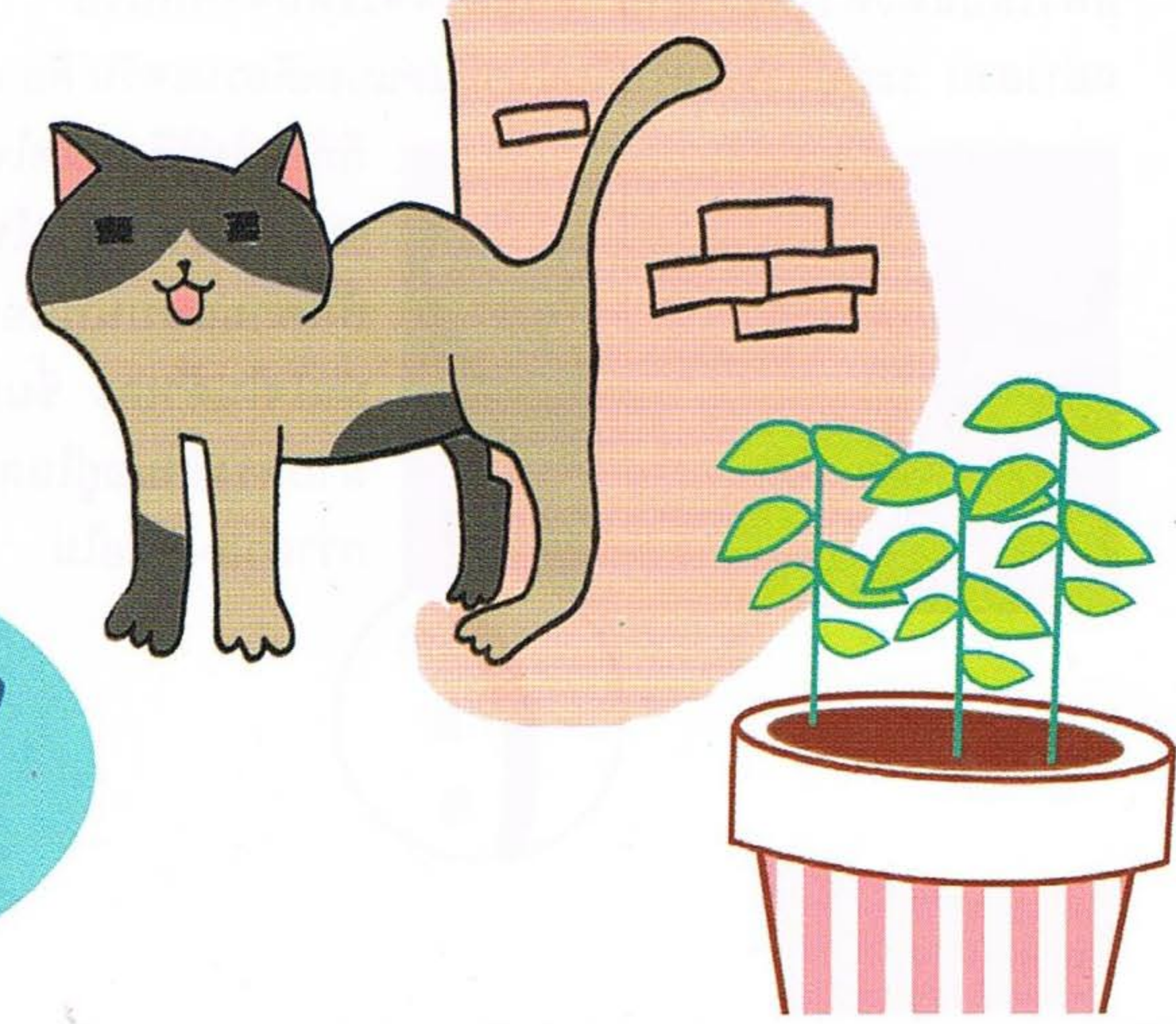
การทำเครื่องหมายและกลิ่น

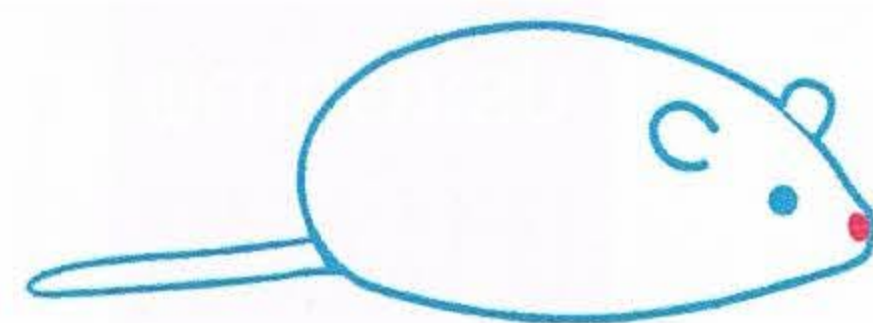
เป็นการสื่อสารที่ติดแน่นทนนานแม้แมวจะไม่อยู่ตรงนั้นแล้ว เนื่องจากประสาทสัมผัสในการรับกลิ่นของแมวดีกว่าคนมาก จึงมักใช้กลิ่น ช่วยในการสื่อสารอยู่บ่อยๆ

ฉี่เพื่อทำเครื่องหมาย แมวจะยืนตรงยกหางขึ้นและสเปรย์ฉี่ปริมาณ เล็กน้อยลงบนพื้นผิวที่ต้องการทำเครื่องหมาย ซึ่งจะต่างจากการฉี่ปกติ ที่แมวจะย่อขาและฉี่จนหมดในที่เดียว แมวตัวผู้ที่ยังไม่ได้ทำหมันมักฉี่ ทำเครื่องหมายบ่อยกว่าแมวตัวเมียและแมวตัวผู้ที่ทำหมันแล้ว ส่วนแมวตัวเมีย เมื่อเป็นสัดมักฉี่เพื่อทำเครื่องหมายบ่อยขึ้นซึ่งกลิ่นจะเหนียวนำไปให้แมวตัวผู้ที่ยังไม่ได้ทำหมันมีพฤติกรรมนี้บ่อยขึ้นตาม

เมื่อแมวตัวอื่นมาดมกลิ่นฉี่ จะแยกได้ว่าเป็นกลิ่นของแมวตัวไหน และใช้แมวที่รู้จักหรือไม่ การดมกลิ่นฉี่จะนานขึ้นถ้าเป็นกลิ่นของแมวที่ไม่รู้จัก โดยเฉพาะถ้าเป็นของแมวเพศตรงข้าม ขณะที่แมวดมกลิ่นมักจะเปิดปาก เล็กน้อยและตัวดิ้นเข้าออกเพื่อให้กลิ่นเข้าไปสัมผัสกับประสาทรับกลิ่น บริเวณเพดานปาก

แมวส่วนมากมักฉี่ทำเครื่องหมายในพื้นที่ของตัวเอง โดยมี เป้าหมายหลักคือ เพื่อปกป้องความเป็นตัวเอง เพื่อให้เพศตรงข้ามมาสนใจ และเพื่อบอกให้แมวตัวอื่นอยู่ห่างจากพื้นที่นั้น โดยกลิ่นฉี่จะไม่มีผลให้เกิด ความรู้สึกกลัว ช่มชู่ หรือถูกปลุกเร้าแต่อย่างใด แมวตัวผู้มักฉี่เพื่อทำ เครื่องหมายบ่อยขึ้นเมื่ออยู่ที่ใหม่ เพื่อให้ตัวเองรู้สึกสบายใจและช่วยลด ความเครียด

การถูเพื่อทำเครื่องหมาย แมวมีต่อมกลิ่นหลายที่ เช่น ใต้คาง มุมปาก ข้างหน้าผาก และโคนหาง จึงพบบ่อยว่าแมวชอบเอาหน้ามาถูกับขาเจ้าของ เครื่องเรือน หรือสัตว์เลี้ยงตัวอื่นในบ้านที่คุ้นเคย แมวจะเริ่มถูจากปลายจมูก ข้างแก้ม มุมปาก และรอบตา ขณะถูก็จะเลียปากและเผยอปากขึ้นจนเห็นฟัน เจ้าของบางคนจึงเข้าใจผิดว่าแมวจะกัด ในกรณีของที่ถูเป็นเครื่องใช้ เป้าหมายหลักของการถู คือ การทิ้งกลิ่น แต่หากแมวเอาหน้าไปถูเจ้าของ จุดประสงค์หลักคือการแสดงความรักและอยากอยู่ใกล้ชิด ไม่ได้มีเจตนาจะทิ้งกลิ่นเพื่อทำเครื่องหมายแต่อย่างใด กรณีเอาหน้าถูระหว่างแมวด้วยกันเอง ถือเป็นการสื่อสารและการทักทายของแมวที่เป็นพวกเดียวกันแบบหนึ่ง กลิ่นที่บริเวณหัวจะบ่งบอกความเป็นตัวแมวมากกว่าบริเวณอื่น จึงเห็นแมวที่ทักทายกันมักดมกันที่บริเวณหัว มากกว่าจะเป็นบริเวณหางหรือขาลำตัว

การข่วนเพื่อทำเครื่องหมาย

นอกจากแมวจะข่วนเพื่อลับเล็บแล้วยังมีอีกเป้าหมาย คือ การข่วนทำเครื่องหมายเพื่อทิ้งรอยข่วนและกลิ่นจากต่อมเหงื่อบริเวณระหว่างนิ้วทำให้พื้นผิวที่แมวชอบข่วนคือผิวที่สากๆ เช่น ไม้ ผ้าหนาๆ ขอบประตูหรือเฟอร์นิเจอร์ และมักชอบข่วนซ้ำที่เดิม อาจข่วนของที่อยู่ในแนวนอนหรือในแนวตั้งก็ได้ โดยชอบเหยียดตัวเวลาที่ข่วน เรามักไม่พบแมวไปดมกลิ่นบริเวณที่แมวตัวอื่นข่วนไว้ และแมวมักจะข่วนของที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ของตัวเองเท่านั้น เหตุผลคือกลิ่นและสัญลักษณ์จากการข่วนไม่ได้มีไว้เพื่อการสื่อสารกับตัวอื่น แต่มีไว้เพื่อให้แมวตัวที่ข่วนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ได้กลิ่นแล้วรู้สึกสบายใจและผ่อนคลาย

หวังว่าพจนานุกรมภาษาแมวจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่รักแมวทุกท่านให้มีความเข้าใจภาษาของแมวที่บ้านมากยิ่งขึ้น มีปัญหาสงสัยหรือต้องการฟังตัวอย่างเสียงแมวแบบต่างๆ เข้าไปดูได้ที่ทาง www.facebook.com/petmanner แล้วพบกันใหม่เดือนหน้าครับ

เอกสารอ้างอิง

- 1.Social Behavior and Communication in Dogs and Cats, Canine and Feline Behavior Training : A Complete Guide to Understanding Our Two Best Friends, Linda P.Case, 2010.
- 2.An overview of feline social behavior and communication, Behaviour Problems in Small Animals Practice Advice for the Veterinary Team, Jon Bowen and Sarah Heath, 2007.
- 3.Feline Communication Behavior, Feline Behavior A Guide for Veterinarians, Bonnie V.Beaver, 2003.

Credit : Cat Magazine มิถุนายน 55.